

Доповідь

**завідувача лабораторії управління професійно-технічною освітою
Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, доктора
педагогічних наук, доцента В.І. Свистун про впровадження результатів
завершеного наукового дослідження «Педагогічні засади децентралізації
управління професійно-технічною освітою»**

Вельмишановний Президенте Василю Григоровичу!

Шановні члени Президії! Присутні!

Система професійно-технічної освіти має безпосередній вплив як на соціальну, так і на економічну сфери, виходить на ринки праці, товарів та освітніх послуг, тому переживає суперечливі процеси перетворення, які зумовлені, з одного боку, безперервною спонтанною адаптацією до швидкоплинних умов зовнішнього середовища, а з іншого – непослідовністю реформ.

Водночас політичні, соціальні та економічні перетворення в Україні об'єктивно вимагають від системи ПТО визначення своїх основних напрямів розвитку, з'ясування механізмів адаптації в сучасних соціально-економічних умовах, організаційного забезпечення успішного функціонування та впровадження сучасних методологічних, теоретичних, методичних і практичних принципів, форм, технологій і засобів управління в системі ПТО.

Забезпечення випереджувального розвитку ПТО, спрямованої на максимальне задоволення освітніх потреб особистості, національної економіки у кваліфікованих робітниках, відповідності рівня й якості їхньої кваліфікацій і компетентностей вимогам роботодавців, буде можливим, в тому числі, й за умови підвищення ефективності управління шляхом його децентралізації.

Зважаючи на важливість означеної проблеми, розроблення педагогічних засад децентралізації управління професійно-технічною освітою є актуальною, соціально і економічно значущою та затребуваною темою наукового дослідження. Її виконання ґрунтувалось на вихідних положеннях державної політики щодо відтворення трудових ресурсів, що відображено в Законі України «Про професійно-технічну освіту», Концепції розвитку професійно-технічної (професійної) освіти в Україні, Програмі економічних реформ на 2010-2014 рр. «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава», Державній цільовій програмі розвитку професійно-технічної освіти на 2011-2015 рр.

Найсуттєвішими результатами завершеного наукового дослідження є: концепція адаптивного управління професійно-технічною освітою в умовах децентралізації;

принципи децентралізації управління;

моделі управління професійно-технічною освітою, функціонального управління професійно-технічними навчальними закладами, розвитку управлінської компетентності їх керівників, економетричні моделі функціонування професійно-технічної освіти в умовах сучасного ринку праці;

технологія адаптивною управління професійно-технічними навчальними закладами в умовах децентралізації;

методичні підходи до розвитку професійної компетентності їх керівників.

Результати науково-дослідної роботи реалізувались:

По-перше, в **науковій продукції**, зокрема:

в 2-х монографіях: «Децентралізація управління професійно-технічною освітою», «Взаємодія суб'єктів управління професійно-технічною освітою: теорія і практика»;

матеріалах 3 науково-практичних семінарів «Система підвищення функціональної компетентності керівників професійно-технічних навчальних закладів», «Децентралізація управління професійно-технічною освітою: теорія і практика», «Інноваційні методи управлінської діяльності керівників професійно-технічних навчальних закладів»;

144 наукових статтях, у тому числі 22 у фахових виданнях.

По-друге, в **навчальній продукції**, зокрема в:

2 методичних посібниках: «Професійна освіта і навчання в Україні: сучасні технології управління», «Комунікативна культура суб'єктів навчально-виховного процесу ПТНЗ»;

2 посібниках «Керівнику професійно-технічного навчального закладу: законодавчі норми управління», «Керівнику професійно-технічного навчального закладу: економічні основи управління»;

методичних рекомендаціях «Розвиток професійної компетентності заступника директора з навчально-виробничої роботи професійно-технічного навчального закладу»).

По-третє, в **довідковій продукції**: бібліографічний покажчик «Педагогічні засади децентралізації управління професійно-технічною освітою».

По-четверте, в **електронних ресурсах**: науково-методичний збірник «На допомогу керівнику професійно-технічного навчального закладу», Збірник наукових праць «Теорія і методика професійної освіти», блог лабораторії;

По-п'яте, в **рекомендаціях** науково-практичних заходів, організованих

і проведених науковими співробітниками лабораторії (науково-практичної конференції, семінарів, тренінгів, «круглих столів»).

По-шосте, в **плануванні й виконанні** нової теми науково-дослідної роботи «Управління розвитком професійно-технічної освіти в умовах ринкової економіки», розпочатої в 2013 році.

Результати дослідження також використано в теоретичних положеннях щодо управління розвитком професійно-технічної освіти, представлених у:

Білій книзі національної освіти України;

Концепції Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти;

Національній доповіді про стан і перспективи розвитку освіти в Україні;

матеріалах до комітетських слухань «Про участь центральних і регіональних органів виконавчої влади, об'єднань роботодавців у формуванні трудового потенціалу держави та професійній підготовці кваліфікованих робітників для сучасної економіки України».

Впровадження результатів науково-дослідної роботи, що передбачає оприлюднення, розповсюдження та використання продукції цільовою групою користувачів у науковій, освітянській та інших видах соціальної практики, відбувається згідно з «Положенням про впровадження результатів науково-дослідних робіт Національною академією педагогічних наук України».

Оприлюднення та розповсюдження продукції науково-дослідної роботи здійснювалось шляхом її направлення за відповідними замовленнями цільовій групі користувачів, публікацій у фахових і науково-методичних виданнях, доповідей і виступів на 67 науково-практичних заходах різного рівня, розміщення інформації про результати дослідження на електронних ресурсах лабораторії управління професійно-технічною освітою:

електронному збірнику науково-методичних праць «На допомогу керівнику ПТНЗ», збірнику наукових праць «Теорія і методика професійної освіти»,

З метою впровадження результатів науково-дослідної роботи лабораторією управління професійно-технічною освітою створено блог «Управління професійно-технічною освітою: теорія і практика», на якому розміщено публікації науковців лабораторії за завершеною темою. Створений блог надає можливість науковцям лабораторії, аналізувати статистику переглядів публікацій за місяць, тиждень, день, а також аудиторію, яка його відвідує. Так, за останній місяць відбулись 474 переглядів з України, 55 – зі Сполучених Штатів Америки, 14 – з Німеччини, а також з Болгарії, Словенії,

Великої Британії, Росії, Узбекистану, Аргентини і Канади.

Однією з суттєвих переваг блогу є ще одна можливість – це з'ясування рейтингу публікацій науковців лабораторії. За останній місяць найбільш затребуваною була стаття «Розвиток системи управління професійно-технічною освітою в умовах України». А це є ще одним аргументом на користь НДР, над якою сьогодні працює лабораторія.

Блог дає змогу донести результати наукового дослідження безпосередньо цільовій групі користувачів – професійно-технічним навчальним закладам, навчально (науково)-методичним центрам (кабінетам) професійно-технічної освіти, управлінням освіти і науки обласних державних адміністрацій. Так, наприклад, нами використані можливості електронного ресурсу Google для групування в кола ПТНЗ за областями, що уможливорює автоматичне надсилання розміщеної в блозі інформації на їх електронні адреси.

Науковці лабораторії мають авторські блоги, прикладом цього слугує блог «*Керівник професійно-технічного навчального закладу*», створений старшим науковим співробітником лабораторії, кандидатом педагогічних наук *Петренко Ларисою Михайлівною*. Цей блог також сприяє оприлюдненню та розповсюдженню продукції науково-дослідної роботи, а також забезпечує зворотний зв'язок щодо використання керівниками результатів науково-дослідної роботи в управлінській діяльності.

Наукові публікації співробітників лабораторії за темою НДР розміщено на електронному ресурсі НАПН України – електронній бібліотеці Академії, що дозволяє переглядати їх, а також мати доступ до автоматично сформованих даних щодо кількості публікацій за роками проведення НДР або щодо якісних характеристик оприлюднення – розподілом публікацій на групи за їх типами в межах року. Це дає підстави стверджувати про наявність достовірних даних щодо розповсюдження результатів НДР серед вітчизняних користувачів шляхом завантаження відповідних ресурсів з електронної бібліотеки.

Про використання наукової продукції користувачами свідчать дані **щодо цитування або посилання на цю продукцію**. Наукометрична платформа Google Академія на основі відомостей з пошукової системи Google забезпечує одержання даних про кількісні й якісні показники посилання і цитування публікацій науковців лабораторії, а саме:

- загальна кількість посилань на всі публікації;
- кількість нових посилань на всі публікації за останні 5 років;

- індекс Гірша ***h***, індекс Гірша ***h*₅** (враховує лише нові посилання за останні 5 років);

дві версії індексу *i10*: загальна та п'ятирічна (загальна – це кількість публікацій, які мають принаймні 10 бібліографічних посилань, 5-річна – кількість публікацій, на які було принаймні 10 нових посилань за останні 5 років).

Використання сучасних електронних ресурсів, де розміщено електронні версії наукової продукції, підготовленої співробітниками лабораторії, дозволило розширити можливість ознайомлення користувачами результатами науково-дослідної роботи.

Документами, що підтверджують впровадження результатів наукового дослідження, є реєстри розсилки та довідки про впровадження:

Департаменту професійно-технічної освіти Міністерства освіти і науки України,

управління професійно-технічної освіти і ліцензування Міністерства освіти і науки Автономної Республіки Крим;

управлінь освіти і науки обласних державних адміністрацій – 4;

навчально (науково)-методичних центрів (кабінетів) професійно-технічної освіти – 24 області;

професійно-технічних навчальних закладів – 345.

Упровадження результатів науково-дослідної роботи підтверджується укладеними ***угодами*** з обласними управліннями освіти, обласними науково-методичними центрами професійно-технічної освіти, навчальними закладами.

Аналіз ***змісту*** довідок про впровадження результатів, ***даних*** електронних ресурсів засвідчив, що найширше використовуються:

моделі управління професійно-технічними навчальними закладами та розвитку управлінської компетентності їх керівників;

технології управління професійно-технічними навчальними закладами в умовах децентралізації.

Спостерігається позитивна динаміка впровадження результатів завершеної науково-дослідної роботи, що виявляється у збільшенні кількості публікацій за темою дослідження, відвідувачів веб-сайту Інституту, блогу лабораторії, показниках розповсюдження наукової продукції, участі в науково-практичних конференціях і семінарах. Цю позитивну динаміку в узагальненому вигляді відображають заміри, проведені за кваліметричною моделлю:

порівняно з 2012 р. загальна оцінка впровадження зросла на 14 % (з 0,64 до 0,78 часток одиниці).

Виявлено позитивний соціальний ефект за такими напрямками впровадження результатів дослідження:

формування державної політики у забезпеченні випереджувального розвитку професійно-технічної освіти,

розв'язання проблем управління системою професійно-технічної освіти на різних рівнях ієрархії взаємодії суб'єктів управління професійно-технічною освітою;

підвищення конкурентоспроможності професійно-технічних навчальних закладів.

Упровадженням результатів науково-дослідної роботи здійснюється на всеукраїнському рівні, оскільки оприлюднення, розповсюдження та використання наукової продукції за завершеним дослідженням цільовою групою користувачів відбувається в 24 областях України й АР Крим.

Таким чином, впровадження результатів науково-дослідної роботи відповідає «Положенню про впровадження результатів науково-дослідних робіт Національною академією педагогічних наук України», очікуваний соціальний ефект в цілому досягнуто.

Водночас, вважаємо, що результати впровадження наукової продукції були б значно вагоміші за умови постійного складу виконавців та керівників наукової теми. Резервами подальшого вдосконалення діяльності лабораторії за даним напрямом вбачаємо у:

розширенні цільової групи користувачів та забезпеченні їх науковою продукцією;

реалізації механізмів диверсифікації взаємозв'язків з цільовою групою користувачів;

підвищенні рівня компетентності наукових співробітників лабораторії у використанні інформаційно-комунікаційних технологій моніторингу впровадження результатів науково-дослідної роботи.

Дякую за увагу.